

# Onko näyttämötaiteellamme tulevaisuutta?

Kirj. Juho Puolakka

## I.

“Nykyinen aika on niin harmaa ja ruma, kaikki suuri ja kaunis käy perikatoa kohti. Lyriikka kuo'lee, jota vailla elämä on tyhjää ja alastonta, sillä lyriikkahan on yksin se oikea elämä, tai oikeammin elämän kuva, hento harsoitettu elämä, joiden harsojen sisässä se suuri tuntematon asuu”. “Romantiikan päivät näyttävät olevan laskullaan, sillä arkipäiväisyys astuu tahraavat saappaansa Melpomenen ja Thalian ruusunhohteisille kentille. Sankarnus suletaan Romeon aikuiseen hautaholviin ja Juliat eivät kuolleista herää”. Näin ennustelee Axel Alberg, Suomen näyttämötaiteen vanhimman polven etevin ja tyyppillisin edustaja, joka kaiken ikänsä on tulkinnut Shakespearen sankaridraamoja. Hän on yhtä toivoton kuin Oidipus, silmät puhkaistuna, onneton kun kuningas Lear. Tämä lakeijasukupuustaan eksynyt sammuvan romantikan sankari, jättää siis perinnöksi nousevalle polvelle haikean valituksen hukkaan menneestä elämäntyöstään, lohduttoman opetuksen elämän arvojen uusiintumisesta. Antakaamme vanhuksen huokailla, sillä hänellä on siihen perinnöllinen oikeus. Olihan hänen romantillinen iso-isänsä muunmuassa mukana Kustaa Kolmannen “Mustissa Naamiaisissa” ja iso-äitinä kasvatettu Tukholman hienoimmassa “pensionatissa”, joten pojanpojan romantillisuus juontaa juurensa perin pätevistä lähteistä.

Jos emme olisi selvillä ajan vauhtipyörän taukoamattomasta kulusta, mekin näinollen saat- tasimme itkeä häviöön tuomitun romantikan sammuvilla rauni- oilla, meistäkin tuntuisi näytel- mätaiteen tulevaisuus mustalta, arkipäiväiseltä ja toivottomalta. Apein mielin silloin Albergin kanssa huokailisimme vain menneisyyden muistoissa. Mutta me emme aja menneisyyden vaunuil- la. Me voimme hellävaroen hymähtää vanhuksen tuskille ja ymmärtäväisinä osoittaa ajan vauhtipyörää, joka pysähtymättä kiittää historian lakien mukaan aina eteenpäin, vähääkään välit- tämättä, jos aikansa elänyt ro- mantiikka ja sen kalpeat sankar- rit vanhuuttaan väsyvät, jos kau- nokuvien haaleat värit kokonaan hukkuvat harmaaseen muinai- suuteen.

Me näemme tässäkin vain syyn ja seurauksen lain lahjo- mattoman totuuden, näemme kaipaavan, kuumeisen halun uu- sien arvojen perään, arvojen, joi- ta romantiikka ei ole koskaan pystynyt synnyttämään. Nyky- hetki ei voi, eikä saata ottaa vas- taan sellaisenaan vuosisatain romantillista perintöä, sillä to- dellisuuden punahohtei- set värit ottavat paikkansa ai- kansa eläneiden kellastuneiden värien tilalle. Onko siis ihme, jos luutuneet individualistit kat- sovatkun kauhulla romantiikan vararikkoa, ja sen mukaan te- atterinkin tulevaisuutta? Mut- ta me tiedämme mitä on tulossa silloin kun näyttämölle astua

mailman sankari, työ. Siitä syystä huokailevat surullisen haamun ritarit ja toivottomuus vaijaa heidän mielensä. Mikä julkeus! Silloinhan riisutaan Thalian kuninkailta pois loistava mantteli, ja kruunu — yksilövallan pyhä symboli karkein käsin heitetään nurkkaan ruostumaan. Miekkaa ei kohoteta iskunn yksilön edun takia, eikä sen käyttäjälle valmisteta triumffijuhlia. Jumalten suosimat sankarit ja heidän suuret sankaristyönsä haudataan unheen yöhön. Sallimususko korkeimman suojeluksesta, kaikuu kuuroille korville. Ei enään rosroritarien loistavia ja irstaita Bachus-juhlia, ei "Iloisia Windsorin rouvia" eikä ylistyslauluja heidän kunniakseen. Ei mitään korkealentoista, vaan harmaata aineen kahlitsemaa jokapäiväisyyttä. Kaikki kaunis ja jaloo katoavat mailmasta sillä "romantikan päivät ovat laskullaan".

Että näin tosiaankin ovat asiat, siitä me olemme tietoisia, mutta meidän otsamme eivät synkisty tuon tosiasian edessä, vaikka olemmekin tuon vuosisataisperinnön vastaanottajia. Meitä ei huoleta sekään, vaikka tiedämme, että tuon perinnön jakokin kuuluu itsellemme, ja vastuu sen oikeasta ja oikeudenmukaisesta jaostakin. Samalla hetkellä kuin lyriikka hiipii arkana piiloon, kuuluu suurten joukkojen tahdikas astunta. Tuhannet ja taas tuhannet kuulevat sen astuunan jymyn, tuhannet ja taas tuhannet ovat sen jymyn synnyttäjätkin. Ei välky ritari-kilvet, ei loista kruunut, ei manttelit. Tuota jyminä jo kuulee kaikkialla. Sellaista joukkojen marssia kammoo aikansa elänyt romantiikka, se on hämmästyntynyt

ja peloissaan, sillä se ei voi käsitellä joukkojen oikeutta, riemukulkua ilman manttelia, johtoa ilman kuninkaita, voittoa ilman verta. Siksi nyt kellastunut romantiikka huokailee valtansa sammuvilla raunioilla.

Onko meillä syytä huokailla ja vaipua toivottomuuteen, vaikka näemmekin kaiken tuon tapahtuvan? Uskommeko tulevaisuuden jäävän vaille jotakin arvokasta ja välttämätöntä, vaikka kaunokuvien haaleat värit vaihtuvatkin kirkkaan punaisiksi? Ei! Meillä ei ole huoleen syytä vähemmässäkään määrässä, sillä me tiedämme tuon tapahtuvan välttämättömyyden pakosta ja sen pakon me ymmärrämme. Ymmärrämme yhtä hyvin ja iloitsemme kuin kevään tulosta, joka luonnon herättää talvihorroksestaan. Mutta mitäpä asetamme kuolevan lyriikan tilalle, millä korvaamme sen jonka täten olemme kadottaneet? Ensiksikään me emme anna lyriikan lainkaan kuolla, päinvastoin päästämme sen tunkkai-sesta kapalostaan pois, annamme sille ilmaa, valoa, aurinkoa. Opastamme lähteille, jossa oikeudenmukaisuus on yksi ja ainoa kauneuden lähtökohta, jonka tunnustähden alla voi versoa meidän uusi romantiikkamme, meidän oma, joukkojen romantiikka. Toisin sanoen, jalostamme sen, tarkoituksiemme nöyräksi palvelijaksi. Sillä silloin on toden ja oikean ihannoiminen oleva joukko-lyriikan ehtymätön aarreaitta ja muotojen valinta ilmaisullemme, joukko-psykologian yhteinen tulos. Onko silloin pelättävissä rappeutumista, kun itse otamme vallan määrätä mikä on ihannoimisen arvoista ja millä on oikeus olla sitä? Aihee-

ton pelko, sillä moraalinen puolihan silloin tiivistyy ja ymmärryksen oikeudesta terästyy. Mutta samalla kuuluu velvoittava käsky kaikille: Valmistautukaa sitä vastaanottamaan! Velvollisuksien täyttäminen on oikeuden jaon ensimmäinen ehto.

Tälöin asettaa unheen sankari kiihkeänä, mutta epävarmana, kysymyksen: Eikö joukot sitten milloinkaan kaipaa kaunovaiikutteiden luomaa leppoisaa, autereista hetkeä? Eikö runotar hüvi milloinkaan väsyneen luo, häntä uneen tuodittamaan, vaikkapa vaan hetkeksi, lyhyeksi hetkeksi vaan? Onko nuoruus, elämän keväinen hetki vain aika, jolloin innon tulen täytyy sammuttaa alkuunsa, vain kalpea aamu, jolloin alkaa kestävä päivän työ? Eikö vanhin suo lapselleen hetkeä viivähtää sadun salatuilla saarilla, vaan hautaako vartoo väsynyt raataja silloin kun ikä lumiaan kylvää hapsilleen? Ainako arkipäiväisyyden velvoittava käsky kuuluu joukkojen korvissa? Eikö muu kuin joukkotahto, väijäämätöp enemmistöpakko, uhkana kaikelle mitä milloinkin tehdään? Tähän liikuttavaan kysymykseen vastataan: Kaikki joukoille, mutta joukkojen kautta. Mutta puhdainta, yhteistunnon kirkastamista, huuhdottuna kultana, kaikkien vapaasti saataville. Tieteet, taiteet, laulu, helskyvä nauru, kaikki ihanimmat elämän antiimet kuuluvat tulevaisuudelle, mutta — raikkaampina, puhtaampina. Runous, joka tulkitsee henkemme polttavaa kaipuuta, jonka teemana on oleva oikeuden ylistys, draama joka tulkitsee meitä ympäröivän elämän eri vivahduksia terveesti kuin virkistävä kylpy päivätyön jäl-

keen. Maalarin sivellin ei tuhri siivekkäitä enkeleitä kirkkojen alttaritauluihin, eikä hännällisiä sarvekkaita piruja pappien käsikystä. Ei juopuneita sankarinaamoja, kumaisena tirkistellen porttojen tanssia, ei kuninkaita valtasaleissaan, eikä inhoittavia lakeija-naamoja. Silloin on sivelin käyttäjän kädessä joka voi tulkita elämää puhtaasti, sillä se ei tottele rahan vaan oikeuden vaatimuksia, josta maalaaja intonsa ammentaa. Sen sijaan, että sulettaisiin kaiken kauniin lähteet, ne silloin vasta oikein avataankin. Tuhansina puroina virtaa elämää hedelmöittävä neste, jonka kosketuksista herää eloon uusi ja puhtaampi lyriikka, uusi ja oikeuden mukainen joukko-romantiikka. Uusi draama, joka pystyy ottamaan palvelukseensa kaikkien taiteitten luomat uudet arvot lahjomattomana. Näyttämö on oleva kaikkien taiteitten olellinen yhtymäkohta, keskus jonka ympärillä elämän eri vivahdukset oikein ja voimakkaimmin tulkitaan.

Tälle pohjalle rakentuu tulevaisuuden draama aatteellisesti. Entäpä muodot, tekotavan silmää hivelevä loisto? Rakentuu tulevaisuuden draama yhäkin samojen traditsioiden varaan, jotka sitä on vuosisatoja elähdyttäneet? Piinaako tulevaisuuden näyttämö katsojiaan entisajan sairaloisilla miehekuvilla, rakentuu se tekotavaltaankin selittämään ja uskottelemaan ihmisessä olevan perisyntin saatanaalista alkuperää, jossa jumalainen sallimus-usko viitoittaa tietä taivaaseen? Itkeekö siellä missä ei ole mitään itkemistä ja sielläkö nauraa, jossa ei naurun aihetta ole?

Ei! Tulevaisuuden näyttämö

luo uusia muotoja kelpaamattomien tilalle, ottaen palvelukseensa entisistä vain ne, jotka ovat sopusoinnussa itse pääasian kanssa; sellaiset, jotka voivat olla apuna sopusointuisen kokonaisuuden luomiselle, sillä pohjalla, jolla koko näytelmän rakenne aatteellisesti lepää. Uusiutuva elämä luo aina uusia arvoja, uusia pulmia ratkaistaan kaikilta elämän aloilta, mutta todellisuuden tunnontarkan lain mukaan. Kaikelle antaa elämä hedelmöittävää kosteutta, kun kaiken uudelleen arvioi uusi elämän filosofia. Siitä imee voimansa tulevaisuuden näyttämökin. Ei siis ole huoleen syytä, muodon eikä tekotavan suhteen.

Onko sitten mahdollista noin vain käden käänteessä luopua kaikesta siitä mitä on ollut, evätä arvo siltä mikä juuri äsken saattoi olla muka hyvää ja kaunista? Voimmeko ottaa vastaan tulevaisuuden näyttämön noin vain siihen valmistumatta. Emme voi. Sellainen ei ole mahdollistakaan. On käytävä läpi välimuoto, lyhyt kehitysprosessi, joka valmistaa tietä tulevaisuuden näyttämölle, sanoisimmeko taistelun merkeissä. Se on oleva murrosaika, käänteen tekevä hetki, jonka aikaansaa luokkataistelutorvien herättävä huuto, joka voittaa tajunnassamme tähänasti kuulemamme ritariemiekkojen kalskeen. Pettämättömänä merkinä palavasta kai-puustamme, päästä selville vesille, on kuuneinen into, kiihkeä halu jokaisen yrityksen perään, joka tarkoittaa kaikkien aikojen suurimman kysymyksen ratkaisua, luokkataistelun merkeissä. Tämä välimuoto on siis ensikädessä taisteluluontoinen, jonka taustana häämöittää sosialismin

ääriviivat keitaana, johon näyttämökin pyrkii, ollen samalla tärkeä tekijä ja voimakas kiihottin luokkataistelun suurella areenalla. Välimuoto on siis repivää ja rakentavaa, herättävää ja innostavaa, se on oleva vallankumousta, jossa mailman sankari, työ, riisuu manttelit väärän romantiikan kalpeilta kuninkailta. Sen sijaan, että ennen tyydyimme vain lainaamaan heidän säilänsä, sillä oiantakaa lyödäksemme oman luokkamme veljiä ja sisaria, käänämmekin nyt kärjen heitä itseänsä vastaan. Sorretun oikeudella, vieläpä uhmalla iskemme murskaksi kaiken sen, mikä ennen näytti pyhäältä ja koskemattomalta. Välimuodon täytyy olla sellaisen, joka tekee mahdolliseksi havaita petoksen jonka avulla väärä romantiikka on vuosisatoja näyttämöä hallinnut. Nykyhetken näytelmän täytyy lyödä ja lääkittää, sen täytyy pystyä näyttämään kenenkä palveluksessa se on aikansa tuhlannut. Sen opetuksen täytyy perustua yhden suuren kysymyksen ympärille: sen täytyy pystyä havainnollistuttamaan joukkovaiston parhaimmat ilmaukset, selittämään ja veivoittamaan jokaisen ymmärrykseen siitä mikä on kunkin yksilön velvollisuus, itseään ja sitä yhteiskuntaa kohtaan, jonka tulevaisuus tuo mukanaan, ja samalla valmistaa sen vastaanottoa.

Siis vähemmän hengetöntä ruoutta, — mutta sitä enemmän elämän todellisuutta, ei saarnaavaa, artikkelimaista, vaan leimuavaa innoutusta, miehekästä uskoa tulevaisuuteen, taistelun uhmaa, pelotonta tarmoa, rohkeutta kuoloon asti, — jos niin tarvitaan, ei yksilön ihannoimista

vaan yhteisönnön elähyttämää taiteellista kokonaisuutta.

Lyhyesti: Taistelevan, päämäärästään tietoisien joukon ajattelun ja toiminnan yhteinen summa olkoon se välimuoto joka valmistaa tietä tulevaisuuden te-

atteriin, jonka kehtona on sosiaalinen yhteiskunta.

Voiko syntyä näytelmä joka vastaisi tarpeitamme, ylläolevan perusteeilla? Siitä seuraavassa kirjotuksessa.



## Salaiset diplomaattiset asiakirjat

Leon Trotskin paljastamina

(SÄKENIEN SUOMENNOS)

(Jatk. edelliseen n:oon).

(True translation filed with the postmaster at Fitchburg, Mass., as required by the act of Oct. 6, 1917).

Seuraava sopimus oli tehty sodan ensimmäisenä vuotena tsaarihallituksen ja liittolaismaiden kanssa. Se on päivätty huhtikuun 26 — touku-kuun 9 p., juuri kahta viikkoa ennen Italian sotaan yhtymistä.

### Italian sopimus.

Italian lähettiläs, markiisi Imperiali hallituksensa määräyksen perusteella jätti seuraavan asiakirjan ulkomaanministeri Sir Edward Greyille, Ranskan (Lontoossa olevalle) lähettiläälle ja Venäjän (Lontoossa olevalle) lähettiläälle, kreivi Bendorffille:

Kohta 1. Ranskan, Englannin, Venäjän ja Italian pääesikuntien täytyy heti tehdä sotilassopimus. Tässä sopimuksessa täytyy määritellä mikä on vähin määrä joukkoja, joita Venäjä lähettää Itävalta-Unkaria vastaan siinä tapauksessa, että Itävalta-Unkari keskittäisi kaikki joukkonsa Italiaa ja Venäjä Saksaa vastaan. Samalla tavalla sopimuksessa on säännösteltävä aseleposuhteet sikäli kuin ne koskevat armeijan johtavia esikuntia.

Kohta 2. Italia omasta puolestaan sitoutuu kaikilla käytettävissä olevilla voimillaan yhtymään sotaan Ranskan, Venäjän ja Englannin puolelle kaikkia niitä hallituksia vastaan, jotka ovat näiden kanssa sodassa.

Kohta 3. Ranskan ja Englannin laivastot tulevat aktiivisesti ja täy-

dellisesti toimimaan yhteistoiminnassa Italian kanssa siksi kunnes Itävallan laivasto on täydellisesti tuhottu tai rauha aikaansaatu. Ranskan, Italian ja Englannin kesken on heti tehtävä merisopimus.

Kohta 4. Rauhansopimuksen kautta Italian pitää saada: Trentinon alue; eteläisen Tyrolin alue kokonaisuudessaan sen luonnolliseen rajaan, Brenner-jokeen saakka; Triesten, Goritzian ja Gradiscan kaupungit ja niiden ympäristöt sekä koko Istrian Quarneroon saakka, siihen kuuluu Volosca, sekä istrialaiset Cherson ja Lussion saaret, samoin kuin samanlaiset Plavnikin, Unia, Canidolen, Palazuolon, San Pietro dei Nembin, Azinellon, Grutzon saaret sekä niiden naapurisaaristot.

Kohta 5. Samalla tavalla on Italia saapa Dalmatian maakunnan nykyisessä muodossaan, siihen luettuna Lissarikin ja Trebonon pohjoispuolet, ja etelässä kaikki maat siihen rajaan saakka mikä kulkee Planca-niemestä itään pitkin vesirajaa, sillä tavalla, että Italian alueisiin liitetään kaikki niiden jokien laaksot, jotka virtaavat Sebinikoon, kuten Chicollon, Kerka ja Butisnitza haarajokineen. Samaten Italian täytyy saada kaikki ne saaret, jotka ovat Dalmatian rannikon pohjois- ja länsiosassa, afkaen Premuan Selvan, Ulbon, Skerdin, Maonin, Pagon ja Puntaduran saarista, ja edelleen pohjoseen ja Melediin etelässä, näiden saarien joukkoon on myös luettava St. Andrew, Buzzi, Lissa, Lessino, Tercola, Curzola, Kaisa ja